

Energidepartementet
Postboks 8148 Dep.
0030 Oslo

Att: Energi- og vannressursavdelingen

Vår ref.:
20241402

Deres ref.:

Ansvarlig advokat:
Tor Gresseth

E-post:
tor.gresseth@wla.no

Sted/ Dato:
Oslo, 11. oktober 2024

**VINTERBEITE FOR TAMREIN FRA FOSEN - RAPPORT 16.09.2024 FRA NIBIO MED
ANBEFALING AV HÅMMÅLSFJELLET – SÅLEKINNA, JFR. PRESSEMELDING FRA
DEPARTEMENTET AV 18.09.2024
- HENVENDELSE PVA. NORGES FJELLSTYRESAMBAND, SAMT TOLGA, OS OG
ENGERDAL FJELLSTYRER**

1. INNLEDNING

Vi representerer ovennevnte fire parter i denne saken.

Norges Fjellstyresamband (NFS) er en fellesorganisasjon for samtlige fjellstyrer i Norge, jfr. Fjelloven av 1975 § 12 siste ledd.

Staten v/Statskog SF anses som grunneier i statsallmenning (SA). I SA finnes det imidlertid en rekke ulike bruksrettigheter (Allmenningsrettigheter) som tilhører bygdefolket og/eller andre bosatte i Norge. Fjellstyrene har som oppgave å forvalte og ivareta alle de bruksrettigheter som er regulert i Fjelloven. Dette er dels jordbrukstilknyttede rettigheter som setring, beite mm. Dels er det rettigheter som jakt, fangst og fiske.

Deler av området Håmmålsfjell – Sålskinna ligger i Tolga, Os og Engerdal statsallmenninger. Bruksrettighetene i disse tre statsallmenningene vil bli berørt av en mulig overføring til vinterbeite av – etter det opplyste i bl.a. Nibio-rapporten side 7 – hele 2.100 tamrein fra Fosen. Forholdet til bruksrettighetene i SA kan i det hele tatt ikke ses å være omtalt i rapporten fra Nibio.

Det understrekes at det kartet over SA'er som er gjengitt i Nibios rapport, fremstår som ukorrekt. Se vedlagte sammenlignende kart fra Nibio-rapporten og Statskogs eiendomskart som viser forskjellen.

Bilag 1: Kopi av to kart i hhv. Nibio-rapport og Statskogs eiendomskartverk

Ingen av fjellstyrene – eller NFS – har mottatt noen form for direkte informasjon fra departementet. De har alle være henvist til å måtte lese om saken i pressen. Det er således helt uklart for alle parter hva departementets intensjon i saken er. Det er derfor nå maktpåliggende å få dette fullstendig avklart.

2. NÆRMERE OM FJELLSTYRENE

Det finnes i alt 93 fjellstyrer i Norge. Disse har som oppgave å forvalte til sammen 26,6 mill. dekar statsallmenningss grunn beliggende i de fleste fylker i Sør-Norge, fra Agder i syd til fylkesgrensen mellom Trøndelag og Nordland i nord.

Som nevnt ivaretar fjellstyrene de interesser som tilligger de som har bruksrettigheter på statsallmenningss grunn. Dette gjelder altså for det første de jordbrukstilknnyttede bruksrettigheter, se fjell. § 2. Det gjelder også de rettigheter som alle, eller en engere krets, med bosted Norge har, for eksempel de såkalte innenbygdsboende som bl.a. har prioriterte jakt- og fiskerettigheter. Se Fjell. § 23 og § 28.

Fjellstyrenes generelle arbeidsoppgaver og kompetanse er angitt i Fjell. kap. III. I Fjell. § 3 første og annet ledd heter det således:

«I kvar kommune der det er statsallmenning skal det vere eit fjellstyre.

Fjellstyret skal administrere bruken og utnyttinga av rettar og lunnende i statsallmenningen så langt ikkje anna er fastsett i eller i medhald av lov. Det skal arbeide for å sikre at allmenningen vert brukt på ein måte som fremjar næringslivet i bygda og tek vare på naturvern- og friluftsiinteressene».

De konkrete oppgaver fjellstyret er gitt, fremgår i mer detalj av de øvrige kapitler i loven.

I fjellovkomiteens innstilling fra 1969 (NUT 1969:1), er det på side 45 gitt en oppsummering av hva som er fjellstyrets hovedoppgave. Det sentrale innhold for denne saken, fremgår av følgende setning:

«(Fjellstyret) skal ha myndighet til å opptre for å vareta rettighetshavernes felles interesser når disse blir angrepet av utenforstående, f.eks. ved ekspropriasjon».

Fjellstyret er et eget og selvstendig rettssubjekt. Det er etter Fjell. § 10 underlagt forvaltningsloven. Fjellstyret har også selvstendig partsevne etter tvisteloven § 2-1. Fjellstyret kan både saksøke og bli saksøkt. Dette gjelder også i forhold til staten. Dette er det omfattende rettspraksis på. Se her for eksempel dom i Rt. 1963 side 1263.

3. GRUNNLOVSBESKYTTEDE RETTIGHETER

Allmenningsrettighetene er et av våre eldste rettsinstitutter. Bruksrettighetene i SA bygger på alders tids bruk over flere hundre år. Dette er rettigheter som ikke kan begrenses, fratas eller helt eller delvis overføres til andre uten enten avtale eller ekspropriasjon. En overføring av 2.100 reinsdyr til de aktuelle SA'er, vil klart være lovstridig uten avtale eller ekspropriasjon.

4. FJELLOVEN § 17

Fjelloven § 17 har slik ordlyd:

«Utanom reinbeiteområder kan tamreindrift i statsallmenning berre føregå etter særskilt løyve frå fjellstyret. Slikt løyve kan gjevast for inntil 10 år om gongen, men berre så fremt tamreindrift ikkje vil medføre vesentleg skade eller ulempe for bruksrettshavarane og heller ikkje andre omsyn gjer det utilrådeleg.

Fjellstyrevedtak etter paragrafen her må stadfestast av departementet (LMD) for å være gyldig. Departementet kan vise spørsmålet om tamreindrift vil medføre vesentleg skade eller ulempe for bruksrettshavarane til avgjerd ved skjøn».

Av bestemmelsen følger at en overføring av tamrein til de aktuelle SA'er vil kreve løyve fra fjellstyrene. Uten å følge fremgangsmåten som er angitt i bestemmelsen, vil under enhver omstendighet en overføring være lovstridig.

5. FJELLOVEN § 12

Fjelloven § 12 har slik ordlyd:

«Iverksetjing av grunndisponeringstiltak – herunder tiltak som gjeld vassdrag – i statsallmenning kan berre skje når det ikkje medfører vesentleg skade for nokon som har bruksrett, og under omsyn til prinsippa for naturvern. Om eit tiltak vil medføre vesentleg skade for bruksrettar vert avgjort ved skjøn

Grunndisponeringstiltak kan berre føretakast av departementet (Statskog) eller med løyve frå departementet, med mindre anna er særskilt fastsett. Før departementet tek avgjerd skal fjellstyret og i tilfelle allmenningsstyret ha hatt høve til å kome med fråsegn i saka.

Rett til å forby eller redusere motorferdsel i statsallmenning for andre enn Statskog SF ligg til fjellstyret. Før fjellstyret tek avgjerd, skal Statskog SF, og i tilfelle allmenningsstyret, ha hatt høve til å kome med fråsegn i saka».

I Nibio-rapporten er det grundig gjennomgått hvilke grunndisponeringstiltak som er aktuelle. Det

vises særlig til de kapitler som begynner på sidene 49-50 og 52-53 og som begge har overskriften «*Infrastruktur i det nye vinterbeiteområdet*».

Det er ikke her nødvendig å gjengi fullt ut hvilke grunndisponeringstiltak som anses aktuelle. Det vises imidlertid til at det vil bli tale om «*store beitehager*», «*oppsamlingsgjerder*», «*tre separate boenheter*», «*sperregjerder*», «*vanntilførsel*», «*oppgraderte gjeterhus*» med «*sanitæranlegg, strøm og vann*», «*lagerbygg for oppbevaring av bl.a. kjøretøy, drivstoff, tilleggsfor*», «*opplastingsrampe*» og «*ledeganger*», «*tilkomstvei*», «*snu- og parkeringsplass*» med mye mer.

Samlet vil dette være grunndisponeringstiltak som klart vil stride mot § 12.

Når det spesielt gjelder § 12 siste ledd, vises det til at det er lagt opp til en utstrakt bruk av motorkjøretøyer i SA. Særskilt er nevnt «*ca. seks snøscootere*» for «*gjeting, samling og flytting*» av reinen.

I utgangspunktet vil dette være motorferdsel som vil kreve tillatelse av fjellstyrene. Reindriftsloven § 23 vil ikke gjelde. Se her også nedenfor.

6. REINBEITELOVEN

Det vises avslutningsvis til reinbeiteoven av 2007, og i denne sammenheng, spesielt til dens § 8 som i første ledd har slik ordlyd:

«Utenfor det samiske reinbeiteområdet kan reindrift ikke utøves uten særskilt tillatelse fra Kongen. Slik tillatelse kan bare gis til den som kan legge frem skriftlig samtykke fra vedkommende grunneiere og rettighetshavere eller på annen måte disponerer tilstrekkelig store og hensiktsmessig avgrensede reinbeitearealer. Tillatelse bør ikke gis for villreinområde. Det bør også vises varsomhet med å gi tillatelse for områder som ligger slik til i nærheten av reinbeiteområder at det kan skape konflikter. Tillatelse kan gis for begrenset tid og gjelder under ingen omstendighet etter at beiteretten er falt bort. Det kan settes nærmere vilkår for driften».

Denne bestemmelsen vil gjelde i tillegg til Fjellevens bestemmelser.

7. KONKLUSJON

De fire partene ber ut fra det ovennevnte om snarest mulig å bli oppdatert og informert om hele prosessen og departementets planer for området Håmmålfjellet – Sålekinna. Dette bes i første omgang gjort gjennom at departementet snarest mulig gir en skriftlig redegjørelse for saken, og at det deretter blir innkalt til et møte med alle fire parter.

Det bes om en svært snarlig tilbakemelding.



Kopi av dette brev er sendt Norges Fjellstyresamband, samt Tolga, Os og Engerdal fjellstyrer. Kopi av brevet er også sendt til LMD som forvalter av Fjellogen.

Med vennlig hilsen

WAHL-LARSEN ADVOKATFIRMA AS

Tor Gresseth